

BUTLLETÍ

DEL CERCLE D'ESTUDIS HISTÒRICS I SOCIALS
GUILLEM OLIVER

Núm. 8

Desembre 1990

Butlletí Trimestral
del Cercle
d'Estudis Històrics
i Socials "Guillem
Oliver" del Camp
de Tarragona

Any II - Núm. 8
desembre 1990

Edició:
CEHS "Guillem Oliver"

Redacció i
Administració:
Rambla Vella, 30, Apartat
de Correus 244. 43080
Tarragona

Consell de Redacció:
Isidora Basilio, Maria Bonet,
Maria Ramon Cubells,
Andreu Dasca, Esteve
Masalles, Joan Masalles,
Joan Mateo, Anna
Montané, Maria Jesús
Muiños, Jordi Piqué i
Jordi Rovira.

Tirada: 300 exemplars

Impressió: Impremta
Catalunya c/ Ferrers, 1
Tarragona.

D.L.T-1.228-89
Els articles publicats ex-
pressen només l'opinió
dels seus autors.

FE D'ERRATES

L'autor de l'article "A l'entorn
de la nostra tradició castellera"
publicat al butlletí número 7 és
el senyor Pau Ricomà.

Portada: El gravat de la porta-
da ha estat extret de l'obra
d'E. Reclús Nueva Geogra-
fia Universal. Madrid, 1890.

CAFÉ POETES

Carrer Sant Llorenç, 15 • Telèfon 23 50 25 • 43003 TARRAGONA

FOTO

VIVA

Avinguda Marquès de Montoliu, 10-12 — Telf. 22 07 99
43002 - TARRAGONA

**COOPERATIVA COMARCAL
D'AVICULTURA** **comarcal®**

Tel. (977)317511 - Telex 56.858-COAV - Fax 319354

Plaça de la Llibertat, 6

43201 REUS

CARTA DEL CONSELL DE REDACCIÓ

EL VIATGE

Si bé és difícil definir estrictament la relació entre la mentalitat i el medi físic, no hi ha dubte que aquest és l'escenari on cristalitzen multitud de formes de vida o maneres d'existir dels homes i els pobles. És així que el viatge ha estat un factor importantíssim de coneixement.

Guiat en principi per la necessitat, va donar lloc als primers viatgers, caçadors i nòmades, per construir després la noció de Territori quan es tractà d'establir el domini sobre els fruits de la terra o manifestar els límits del poder. Sovint s'ha relacionat el viatge amb l'inici del comerç; però seguint Polanyi, si bé el primer comerç que va néixer històricament fou a llarga distància, no va requerir necessàriament mercats, i va tenir originàriament més el caràcter d'aventura, exploració, caça, pirateria i guerra, que no pas d'intercanvi de mercaderies. Tindríem doncs, necessitat, aventura, poder, comerç, com a factors "del viatge". Però, i la mentalitat?

Don Ber Borojov va veure característiques específiques en pobles mancats de base territorial. No era aliè al seu interès el fet nacional jueu, comunitat de què formava part a la Rússia de principis de segle. És així que de la mateixa manera que existeixen conflictes pel domini territorial (i pels seus recursos), també és conflictiva la convivència de pobles diferents en el mateix territori.

El "descobriments" d'altres llocs i per tant de "l'altre" ens porta conseqüències que sovint s'expressen en reaccions de perjudici, o fins i tot, a situacions de conflicte obert. Diu Lacoste que la geografia serveix en primer lloc per guerrear i exercir el poder. Aquesta apreciació lluny d'estimular un pessimisme paralitzant ens tindria de situar a l'actualitat, en predisposició per superar-la. Seria, doncs, necessari esbrinar l'origen de la mentalitat del "viatge" modern.

Si ho plantejem des d'una perspectiva històrica, a casa nostra, la Mediterrània, la difusió de cultures es feu bàsicament per mar. Les principals ciutats i assentaments humans voltaven les costes, i era més fàcil el transport d'Atenes a Ibèria per mar, que recórrer centenars de quilòmetres per camins pedregosos. Cap el segle XV, l'aplicació pràctica de nous descobriments científics i el perfeccionament tècnic en l'art de navegar van fer possible el viatge més enllà de la costa, demostrant-se empíricament la rodonesa de la Terra. És l'època que molts anomenen dels "descobriments" i on es pot datar la difusió massiva del viatge modern. I no és que abans no es viatgés amb esperit d'aventura, com recull per exemple la literatura de cavalleria, sinó perquè pren un caire diferent a recer de la nova mentalitat (colonització del Nou Món, tràfic d'esclaus, creació de nous mites com "El Dorado", etc...) que podríem qualificar "de frontera".

Avui ja no hi ha terres per descobrir, rius no navegats o muntanyes per conquerir però encara atrau i "es ven" l'esperit de "frontera" en llocs on es cerca desesperadament una identitat, es fa negoci de la "cosificació" de l'altre o es venera el risc gratuït. Aquesta mentalitat, esdevinguda amb el temps, de "Far-West", té molt a veure amb el propagandisme del liberalisme econòmic. I és que, com diu el professor Sanpedro, ens enfrontem amb ideologies del segle XVIII, a realitats científico-tecnològiques del segle XXI. Però això no ho diu per negar, per més dissimulada que sigui la realitat transmesa per l'Aldea Global i quan la vida de la nostra civilització és cada cop més tecnificada i homogènea, que encara existeixin centenars de milions de persones que caminen sense superbia sobre els més diversos indrets de la Terra.

Si l'impacte de la informació i el desenvolupament de les comunicacions ens permeten viatjar des del menjador de casa, si fan el món més interdependent, cal assumir que tots estem, com diu Kenneth E. Boulding, a la mateixa i esfèrica nau espacial Terra. El nostre viatge no és exempt de conflictes ni d'ambivalència, però caldria preguntar-se si l'afrontem amb realisme. La interdependència no és bona ni dolenta per si mateixa. Pot servir com a arma de domini i privilegi o obrir-nos a la diversitat cultural. El nostre, és un viatge històric on cal distingir els simples reclams publicitaris, del coneixement de "l'altre". Caldria elegir doncs, un nou camí de fraternitat, lluny de l'etnocentrisme de "fraternitats" històriques prou conegudes.

Sumari:

Tirant, l'heroi viatger <i>Isidora Basilio</i>	4
Camí de Jerusalem <i>Isidora Basilio i Joan Mateo</i>	5
L'Illa Rugen o El mar robot <i>Anna Montané i Forasté</i>	8
Praga: la ciutat de les cent torres / <i>Mercé Smith i Jordi Piqué</i>	10
Queda't a casa / <i>Miquel Balcells</i>	12
Ressenyes	13
Activitats del Cercle	14